

AUTOR: GORAN BAŠIĆ

Uređivanje položaja nacionalnih manjina u Srbiji počelo je 2002. godine, a nedavno izmenjeni Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina očekuju nove izmene jer nije usaglašen sa Ustavom, a ni sa prirodom multikulturalnosti u zemlji.

Nacionalni saveti nacionalnih manjina su tela manjinske samouprave koja se staraju o sprovođenju kulturne autonomije kojom država obezbeđuje zaštitu etničkih i kulturnih identiteta nacionalnih manjina. Zakon iz 2009. godine kojim su utvrđeni izbor i nadležnosti ovih tela sadrži brojne propuste na koje su stručnjaci ukazivali još tokom rasprave koja je prethodila njegovom usvajanju, a kasnije su na njih upozorili i Ustavni sud i sva nezavisna tela: Zaštitnik građana, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka ličnosti.

Nakon usvajanja izmena i dopuna ovog zakona, otklonjen je tek deo propusta, odnosno trebalo bi da su stvoreni uslovi za sprovođenje izbora nacionalnih saveta. Međutim, tokom skupštinske rasprave najavljene su nove izmene istog zakona kojima ga, u skladu sa odlukom Ustavnog suda, treba usaglasiti sa Ustavom RS u delu kojim su uređene nadležnosti nacionalnih saveta i njihov odnos sa organima javne vlasti.

Ukoliko se buduće izmene Zakona budu odnosile isključivo na primedbe koje je uputio Ustavni sud, neće se otkloniti njegove suštinske slabosti. Naime, nacionalni saveti su tela koja se biraju

isključivo na državnom nivou, što je suprotno načelima samouprave i autonomije koje podrazumevaju široku decentralizaciju i delotvorno učešće građana. Centralizacija manjinskih samouprava otežava ostvarivanje prava nacionalnih manjina, pogoduje njihovoj teritorijalnoj homogenizaciji i segregativnoj multikulturalnosti u kojoj nema čvrstih interetničkih veza.

Pored toga, Zakon omogućava snažan uticaj političkih stranaka na izbor i rad nacionalnih saveta, što je u uslovima partokratskog političkog sistema još jedna zamka za ostvarivanje svrhe zbog koje se uspostavlja zaštita manjinskih prava, ali i prepreka za uspostavljanje vladavine prava i kulturne autonomije.

Najzad, Zakon pogoduje zaštiti identiteta brojnih i politički dobro organizovanih nacionalnih manjina koje imaju pregovarački potencijal i snažne elite. Logika stvari ukazuje na to da je posebna zaštita identiteta potrebna i malobrojnim etničkim grupama koje zbog malog broja pripadnika i rasprostranjenosti stanovništva nemaju uslove da organizuju manjinsku samoupravu. To ne znači da nemaju svest o etničkom poreklu i želju i volju da ga čuvaju. Neke od njih, poput Cincara, čiji pripadnici su u prošlosti snažno doprineli jačanju građanskog društva i privrede u Srbiji, zbog lošeg zakona ne mogu da organizuju manjinsku samoupravu preko koje bi negovali autohtonu kulturu, tradiciju i jezik.

Dakle, uprkos tome što je proces uređivanja normativnog položaja nacionalnih manjina u Srbiji je zašao u trinaestu godinu još nisu ispunjene pretpostavke za njegovu logičnu artikulaciju. Država se nikada nije opredelila kakav tip multikulturalnosti želi da podrži jer nakon raspada SR Jugoslavije u pravni sistem su preuzete odredbe saveznog Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina čime je propušteno da se donese zakon kojim bi se nedvosmisleno utvrdio položaj i prava na zaštitu identiteta pripadnika nacionalnih manjina u Srbiji. Umesto toga, donet je zakon kojim je uređen položaj nacionalnih saveta čime se pribeglo opredeljenju da se manjinsko pitanje uredi preko centralizovanih i partijski kontrolisanih manjinskih samouprava. Na taj način obesmišljena su načela samouprave i kulturne autonomije.

Izvor: http://www.danas.rs/danasrs/drustvo/pravo_danas/ima_li_kraja_multikulturalnoj_odiseji_1118.html?news_id=282777#sthash.8b19zVYs.dpuf